

Сахацький М.П.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту і маркетингу,
Одеська державна академія будівництва та архітектури,
Запша Г.М.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту,
Одеський державний аграрний університет,
Сахацький М.М.,
здобувач ступеня PhD,
Одеський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Актуальність виявлення особливостей управління проектами в аграрному підприємстві спричинюється необхідністю виокремити досліджуване явище серед низки інших явищ та процесів ринкової економіки. Такий підхід дозволяє представити дослідницький об'єкт в якості тісно пов'язаних та взаємозалежних між собою елементів реальної дійсності, цілісна єдність яких породжує наявні властивості ідентифікованого явища. В основі формування його особливостей знаходяться специфічні риси та відмінності, що містять процеси як управління, так і проєктної діяльності, аграрного господарювання, підприємництва, поточного стану інституціональної трансформації суспільства та галузі.

Управління проектами в сфері аграрного підприємництва та виокремлення особливостей цього процесу досліджуються такими вітчизняними вченими, як: Бородіна О.М. [1, с. 20-31], Гайдуцький П.І. [2], Гуменюк М.М., Неміш Д.В., Баланюк І.Ф., Шеленко Д.І. [3, с. 80-86], Саблук П.Т. [5, с. 21-29.], Юрчишин В.В. [6, с. 6-15] та іншими науковцями. За сформованого ними досить надійного науково-економічного фундаменту з досліджуваної проблеми, стрімкі зміни сьогодення в економічній, соціальній, екологічній, політичній, науково-технічній та інших сферах життєдіяльності суспільства та сільської громади вимагають подальших наукових пошуків. Їх актуалізація відбувається і в силу широкомасштабної збройної агресії

російської федерації проти України та масштабного руйнування її цивільної інфраструктури й поселенської мережі.

Дослідження показують, що до числа основних особливостей управління проектами в аграрному підприємстві слід віднести:

1. Багатогранність процесу управління проектами через складність його суб'єкта як соціально-економічної системи.

2. Різноманітність управління проектами в аграрному підприємстві витікає з неоднорідності управлінського об'єкта, яким постає проєкт, підприємство, аграрна виробничо-господарська діяльність.

3. Відмінність управлінського процесу в аграрному підприємстві як цілісного економіко-соціально-екологічного явища в період інституціональних трансформацій галузі й суспільства в цілому.

Так, багатогранність процесу управління проектами зумовлює складність його суб'єкта як соціально-економічної системи, що наділяється певними компетенціями та владними повноваженнями. Їх формат дозволяє надавати вказівки та рішення, що є обов'язковими для виконання відповідними об'єктами. Проявляється багатогранність суб'єкта управління як системи через наявні в ній інститути та здійснювані ними функції.

Різноманітність управління розвитком аграрного підприємства витікає з неоднорідності управлінського об'єкта, яким постає проєкт та підприємство. Адже проєкт віддзеркалює певний план дій, управління якими матеріалізує ще відсутній в природі задум. Підприємство, як об'єкт управлінського впливу, в свою чергу, також включає складові різної природи – неживої і живої, матеріальної і духовної, економічної, соціальної, політичної, демографічної, технічної, технологічної тощо.

Відмінність управлінського процесу в аграрному підприємстві в період інституціональних трансформацій як цілісного економіко-соціально-екологічного явища породжується:

Управління проєктами: проєктний підхід в сучасному менеджменті

- особливістю управлінської праці як виду людської діяльності;
- специфікою сільського способу життя;
- відмінністю сільськогосподарського виробництва;
- характерними рисами соціально-економічних процесів інституціональної трансформації галузі, національної економіки й суспільства в цілому.

Особливість управлінської праці, як виду людської діяльності, визначається низкою чинників, до числа основних з яких слід віднести те, що:

- управлінський персонал приймає опосередковану участь у створенні матеріальних та нематеріальних благ;

- предметом праці в управлінні виступає інформація, що в даному випадку передбачає обмін відомостями між людьми для прийняття управлінських рішень;

- об'єктом управління виступає людина зі своїм інтелектом, емоціями, двосторонньою взаємодією з керівництвом, комплексом особистих потреб та інтересів, зміни яких є об'єктивними в силу довгої тривалості людського трудового життя;

- засобами праці виступають інструменти та обладнання, що пов'язані з обробленням інформації та посилюють, насамперед, інтелектуальні здібності людини, на відміну від машин та устаткування, що посилюють, здебільшого, фізичні можливості виробників при створюванні ними матеріальних благ та здійсненні послуг;

- тривалість праці управлінців виходять за межі передбачуваного робочого часу в силу постійно здійснюваного розумового процесу;

- кінцевим продуктом виступає прийняття управлінських рішень, що передбачає вирішення проблемних ситуацій та має підвищену відповідальність за їх наслідки;

Відмінності аграрного виробництва спричинюються низкою чинників, до числа основних з яких слід віднести:

Управління проєктами: проєктний підхід в сучасному менеджменті

- наявність в сільському господарстві тісного зв'язку і переплетіння економічних та природно-біологічних процесів;
- впливовість природно-кліматичних та соціально-демографічних чинників на інвестиційну привабливість товаровиробників агропродовольчої продукції;
- нездатність сільського господарства до швидкого переміщення ресурсів в зв'язку з територіальною прив'язкою виробничої діяльності до конкретних земельних ділянок;
- залучення до виробничо-господарського процесу землі, що виступає головним засобом виробництва в сільському господарстві;
- можливість розширеного відтворення в сільському господарстві основного засобу виробництва за рахунок підвищення природної родючості землі;
- нерівномірність використання робочої сили в сільському господарстві протягом виробничо-господарського процесу та відсутність стабільності в грошових надходженнях в галузь в силу періодичності одержання нею готової продукції та її ринкової презентації;
- необхідність значних страхових резервів в сільському господарстві через можливі природні катаклізми - посухи, градобії, повені, пошесті, карантині захворювання рослин тощо;
- економічна доцільність використання в сільському господарстві короткострокових кредитів, для покриття сезонних витрат;
- необхідність в сільському господарстві раціонального поєднання галузей, що мають різні вимоги до фінансово-кредитного, матеріально-технічного та технологічного забезпечення;
- територіальна розосередженість виробництва в сільському господарстві та потреба проведення особливих організаційно-охоронних заходів для збереження, складування й транспортування готової продукції;

Управління проектами: проєктний підхід в сучасному менеджменті

- наявність в сільському господарстві значної частки продукції, що не набуває товарної форми, проте використовується у виробничо-господарській діяльності.

Характерними рисами соціально-економічних процесів інституціональної трансформації галузі й економіки є:

- епохальність сучасних трансформацій, що докорінно змінюють виробничо-господарську діяльність аграрних ринкових суб'єктів в умовах економічної глобалізації;

- необхідність утвердження аграрними суб'єктами маркетингової парадигми та її інституційне закріплення в суспільно-політичному полі;

- стрімкість змін, що пов'язано з прискореним розвитком науки й техніки та швидкістю впровадження їх досягнень в практику господарювання аграрних ринкових суб'єктів;

- фінальність глибинних структурних перетворень аграрної економіки в контексті розбудови ринкової інфраструктури та її освітнього, наукового та кадрового забезпечення;

- використання штучного інтелекту як такого, що сприяє оптимізації економічних, соціальних, управлінських та маркетингових процесів різних управлінських рівнів аграрної економіки.

Список використаних джерел:

1. Бородіна О.М. Убезпечення сільського способу життя: європейська політика, орієнтири для України. Економіка АПК. 2020. № 2. С. 20-31.

2. Гайдучкий П.І. Аграрна реформа Л.Д. Кучми в Україні. К.: ДКС Центр. 2020. 544 с.

3. Гуменюк М.М., Неміш Д.В., Баланюк І.Ф., Шеленко Д.І. Перспективи розвитку малих аграрних підприємств регіону у контексті формування ринку землі. Інноваційна економіка. 2021. № 5-6. С. 80-86.